

Asia: VN/33074/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö

Kirjaamo

PL 33

00023 Valtioneuvosto

Viitteenne: VN/33074/2023

Alko Oy:n lausunto alkoholilain muutoksiin kotiinkuljetuksesta

Esityksen mukaan alkoholilakia muutettaisiin siten, että mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuten alkoholijuomien toimitus. Ehdotuksen mukaan muutokset toteutettaisiin ikärajalvonta turvaten.

Alko kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen alkoholilain muutoksesta kotiinkuljetuksen ja verkkokaupan mahdollistamiseksi.

YHTEENVETO

Suomalaisten odotukset kaikkikanavaista palvelua kohtaan ovat kasvaneet. Tämä sisältää myös tuotteiden kotiinkuljetuksen. Osana palvelun kehittämistä Alko on kiinnostunut juomien vastuullisesta kotiinkuljetuksesta, ja kannattaa pääosin esitystä. Valtion alkoholin vähittäismyyntimonopoli Systembolagetilla on ollut Ruotsissa ainoana yli 3,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien juomien vähittäismyyjänä kotiinkuljetusmahdollisuus vuodesta 2021. Norjan Vinmonopoletilla kotiinkuljetus on ollut mahdollista vuodesta 2001 lähtien. Kotiinkuljetusmyynnin osuus myyntilitroista on kummassakin maassa alle prosentin luokkaa.

Alko pitää perusteltuna alkoholin kotiinkuljetuksen säätelemistä riittävän tarkasti ja yksityiskohtaisesti, jotta voidaan varmistaa myynninvalvonnan mahdollisimman tehokas toteutuminen, viranomaisten valvonta, kotiinkuljetusta harjoittavien toimijoiden omavalvonta sekä alkoholin kokonaiskulutuksen kasvun ehkäisy. Alkoholi ei ole tavanomainen hyödyke, eikä sen kotiinkuljetus ole suoraan verrattavissa kivijalasta tehtävään alkoholin vähittäismyyntiin tai muiden verkkokauppaostosten kotiinkuljetuksiin, kuten myös kansainvälinen tutkimus osoittaa.

Luvanvaraisuus on alkoholin kotiinkuljetuksessa erityisen tärkeää. Toimituslupa tarvitaan kaikille logistiikkaketjun toimijoille, mutta lupanumeron ilmoittaminen ostajalle on haastavaa koko maan kattavissa logistiikkaketjuissa.

Vastaanottajan ikäraja tulisi tarkistaa todennetusti joka kerta tilauksen luovutuksen yhteydessä, samoin luovutusaika tulee voida todentaa viranomaisille jälkikäteen. On tärkeää, että myös pykälätasolla edellytetään alkoholikuljetuksen henkilökohtaista luovutusta.

Alkoholin verkkomyynnissä riittävää olisi, että ikä on tarkastettu kertaalleen vahvan tunnistautumisen kautta henkilön tehdessä ensimmäisen tilauksen, mikäli tilaus tehdään kirjautuneena alkoholin myyjän verkkokauppaan.

Kotiinkuljetuksen luovutusta tekeväälle henkilölle tulisi sisältyä samanlainen henkilökohtainen rikosoikeudellinen vastuu myynninvalvonnan toteuttamisesta, kuin mitä nyt alkoholia myyjillä on kivijalkakaupoissa. Tämä vaatii täsmennystä rikoslakiin.

Hallitusohjelman noudattamiseksi kotiinkuljetusoikeutta ei tule ulottaa alkoholilain poikkeuksiin. Esimerkiksi Ruotsissa pientuottajat eivät saa kotiinkuljettaa tuotteitaan.

Ehdotettuja toimituspaikkakieltoja tulee selkeyttää, jotta niiden noudattaminen on mahdollista.

Lain voimaantulossa ja siirtymäsäännöksessä turvattava Alkon kuljetukset yritysosoitteisiin.

Tarvitaan kattavaa vaikutusten arviota ja seuranta alkoholi politiikasta kokonaisuutena sekä yksittäisistä esityksistä.

YLEISET HUOMIOT

1. Hallituksen esitysluonnoksessa on onnistuneita ratkaisuja uudeksi sääntelyksi. Osa ehdotetusta sääntelystä vaatisi täsmennystä, jotta viranomaiset voivat yksiselitteisesti tulkita lain reunaehdoja.

Alko pitää hyvänä, että alkoholin kotiinkuljetus on otettu osaksi alkoholilakia, jotta sen peruseriaatteet koskevat myös alkoholin kotiinkuljetusta kaikille erilaisille kuljetusyriyksille ja lähettipalveluille. Esimerkiksi myynninvalvonnasta on pidettävä kiinni ja sitä tulee viranomaisten valvoa. Samoin alkoholin kotiinkuljetuksen luovutuksia tulee voida tehdä ainoastaan alkoholilain sallimina aikoina ja luovutusajat tulee pystyä todentamaan valvovalle viranomaiselle.

2. Luvanvaraisuus kotiinkuljetuksessa tärkeää

Alkoholilaki rakentuu lähtökohtaisesti lupajärjestelmälle, joka mahdollistaa viranomaisvalvonnan. Alkoholi aiheuttaa myös merkittävää haittaa yksilöille ja yhteiskunnalle. On tärkeää, että luvanvaraisuus on ulotettu koskemaan alkoholin kotiinkuljetusta tekeviin toimijoihin ja että toimituslupaan sisältyy vastaavat elementit ja edellytykset kuin vähittäismyyntilupaan, esimerkiksi omavalvontasuunnitelma. Luvanvaraisuus tuo kotiinkuljetukseen liittyvät toimijat luontevasti valvovan viranomaisen seurantaan. Alko pitää tärkeänä, että jokaisen luovutuksia tekevän henkilön on osoitettava myynninvalvonnan ja alkoholilain tuntemus toimituspassilla, sillä alkoholin luovutuksia tehdään pääsääntöisesti yksin ilman kollegoiden tukea. Luvanvaraisuus on hallituksen esityksen mukaan tavallista muissakin maissa.

3. Ikäraja tulisi tarkistaa todennetusti joka kerta tilauksen luovutuksen yhteydessä, samoin luovutusaika tulee voida todentaa viranomaisille joka kerta

Alko esittää, että lakia vielä täsmennettäisiin siten, että ikäraja tulisi lisäksi tarkistaa todennetusti joka kerta alkoholin luovutuksen yhteydessä. Jo nyt lakiluonnos edellyttää, että ikärajan tarkistus on pystyttävä todentamaan viranomaiselle jälkikäteen. Myynninvalvonnan ikärajavalvonta alkoholin kotiinkuljetuksessa olisi merkittävästi yhtenäisempää, mikäli ikä tulisi tarkistaa aina luovutuksen yhteydessä. Esimerkiksi Australiassa toteutetun tutkimuksen mukaan alle 25-vuotiaat saivat alkoholin kotiin kuljetettuna huomattavasti useammin ilman ikärajatarkistusta kuin kivijalkamyymälästä. Kotiinkuljetusten yhteydessä 32 prosenttia oli saanut toimituksen ilman ikärajavalvontaa, kun myymälöistä ostaessa ikärajavalvontaa ei ollut kohdannut 7 prosenttia vastaajista. (7)

Alko pitää välttämättömänä, että alkoholin kotiinkuljetustoimitus on luovutettava aina henkilökohtaisesti eikä sitä voida jättää esimerkiksi vastaanottajan ovelle. Alkoholijuomien toimittajan pitää pystyä todentamaan viranomaisille ikärajan tarkistamisen lisäksi luovutusaika.

4. Täsmennystä tarvitaan myös rikoslakiin

Alko pitää tärkeänä, että lainsäädännössä on määritelty laiminlyönnin seuraamuksista. Alkoholin kotiinkuljetuksen lainsäädännön pitää mahdollistaa kuljettajien sekä kuljetusyrietyksen lainvastaaiseen luovutukseen puuttuminen, esimerkiksi hallinnollisilla seuraamusmaksuilla ja toistuvissa tilanteissa kuljetusluvan väliaikaisella tai pysyvällä epäämisellä. Alkoholin myyminen ja luovuttaminen alaikäisille, päihtyneille tai välitysepäilyssä on lainvastaista, minkä vuoksi kotiinkuljetuksen luovutusta tekeväälle henkilölle tulisi sisältyä samanlainen henkilökohtainen rikosoikeudellinen vastuu myynninvalvonnan toteuttamisesta, kuin mitä nyt alkoholia myyjillä on kivijalkakaupoissa. Tämä vaatii täsmennystä rikoslakiin.

5. Hallitusohjelman noudattamiseksi kotiinkuljetusoikeutta ei tule ulottaa alkoholilain poikkeuksiin – Ruotsissa pientuottajat eivät saa kotiinkuljettaa tuotteita

Hallitus ei ohjelmansa mukaan aio muuttaa Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa. Siksi on tärkeää, että alkoholin kotiinkuljetusta ei tässä vaiheessa uloteta alkoholilaissa mainittuihin poikkeuksiin, kuten pienpanimoihin tai tilaviineihin, vaan toimitus koskee alkoholiyhtiön ja kotimaisten vähittäismyyntitoimijoiden myymiä käymisteitse valmistettu enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävä ja muulla tavoin valmistettu enintään 5,5 tilavuusprosenttia sisältävä alkoholijuomia. Tilaviinien myyntioikeus on perusteltu ns. Visnapuu (KKO R2017/507) tapauksessa nimenomaan alueellisesti rajattuna ja suhteellisen pienimuotoisena toimintana. Muulla päätöksellä todennäköisesti avattaisiin EU-oikeudellisesti rajat ylittävä etämyyntioikeus enintään 13 %-tuotteille (tilaviinien vahvuus), mikä saattaisi muuttaa Alkon asemaa. Pientuottajat voivat tällä hetkellä ilmoittaa tuotteensa maksutta enintään 10 Alkon myymälän valikoimaan ja Alkon verkkokauppaan, josta pientuottajien tuotteiden kotiinkuljetus voidaan järjestää.

Ruotsissa pientuottajien kuten pienpanimoiden ja viinitilojen tuotteiden myyntiä suoraan kuluttajille paikan päältä ollaan avaamassa tiukoin ehdoin, mutta lainsäädäntöön ei tule pientuottajille mahdollisuutta tehdä kotiinkuljetuksia. Tilamyynnin ehtona on esimerkiksi myynnin tapahtuminen valmistuspaikasta, ostajan osallistuminen maksulliselle vierailulle pientilalla ennen ostoa, myyntimäärää kerralla rajoitetaan 0,7 litraan väkeviä ja 3 litraan olutta tai muuta käymisteitse valmistettua juomaa, alkoholin minimimyyntihintaa rajoitetaan lainsäädännöllä ja myyntiajat ovat rajattu laajimmillaan klo 10 ja klo 20 välille. Esitys on notifioitavana komissiolle (2024/0388/SE (Sweden)).

6. Ehdotettuja toimituspaikkakieltoja tulee selkeyttää, jotta niiden noudattaminen on toimijoille mahdollista

Tällä hetkellä alkoholilaissa määritellään täsmällisesti, missä alkoholin myynti ja luovutus tapahtuu. Myös alkoholin kotiinkuljetuksen osalta olisi syytä täsmentää yksiselitteisesti mihin kaikkialle kotiinkuljetus on mahdollista, jotta pystytään ehkäisemään mahdollisia lieveilmiöitä, selkeyttämään valvontaa ja vähentämään alkoholin myyjiin ja kuljetusyrietyksiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa. Alkoholin toimittajien ja vähittäismyyjien olisi esityksen mukaan valvottava toimituskieltojen noudattamista, mutta ehdotetussa sääntelyssä mahdollisesti määräaikaiset ja vaihtuvat toimituskieltopaikat voivat olla vähittäismyyjien ja toimittajien kannalta käytännössä mahdotonta selvittää ja valvoa. Samoin viranomaisten valvonnan järjestäminen on haastavaa. Lainsäädännössä

on näin myös selkeä ristiriita nauttimiskiellon kanssa, mikä luo tarpeetonta epäselvyyttä. Sääntelyn johdonmukaisuuden ja selkeyden lisäämiseksi olisi syytä rajata toimituskieltoalueiksi paikat, jossa on alkoholin nauttimiskiello.

7. Toimituslupa tarvitaan kaikille logistiikkaketjun toimijoille

Alko esittää, että hallituksen esitystä tulisi täsmentää siltä osin, ketkä ovat velvollisia hakemaan toimituslupaa. Koko Suomen kattavat logistiikkaketjut ovat pitkiä, minkä vuoksi kuljetusyritykset käyttävät alihankkijoita. Toisen yrityksen toimiessa alihankkijana alkoholin kotiinkuljetuksessa, olisi tarpeen täsmentää, että kaikki yritykset ja elinkeinonharjoittajat toimitusketjussa tarvitsevat toimitusluvan ja yksittäiset kuljetuksia tekevät henkilöt toimituspassin.

Ehdotettu lainsäädäntö jättää tulkinnanvaraisuutta erityisesti ruokalahettipalveluiden ja lähettien asemasta. Vaaditaanko toimituslupa alustojen lisäksi myös ei-työsuhteessa työskenteleville kuljettajille? Mikäli ei, kuinka alustat valvovat ja velvoittavat lähettien toimintaa tai voivat olla varmoja, että jokaisen alkoholilähetyksen toimittaja tuntee alkoholilainsäädännön, omaa toimituspassin ja pystyy toteuttamaan myynninvalvonnan edellytyksiä työssään ilman työnantajan direktio-oikeutta? Toisaalta lakiluonnoksessa jää epäselväksi, mikä on alustojen suhde sanktioihin, mikäli laissa on tarkoitettu, että jokaisen lähetin, joka ei työskentele kuljetusyrityksessä, hankkisi toimitusluvan ja sanktiot kohdistuisivat toimitusluvan haltijoihin.

8. Lupanumeron ilmoittaminen vastaanottajalle haastavaa koko maan kattavissa logistiikkaketjuissa

Vaativuudesta vähittäismyyntiluvan haltijan ja tämän henkilökunnan velvollisuudesta tarkastaa kuljetukseen luovutuksen yhteydessä toimitusluvan haltijan nimi ja lupanumero sekä ilmoittaa tiedot ostajalle ovat käytännössä vaikea toteuttaa koko Suomen kattavissa logistiikkaketjuissa. Käytännössä on tilanteita, joissa vähittäismyyntiluvan haltijan ja Alkon on mahdotonta tietää lopullista kuljetuksen luovuttajaa silloin, kun toimitus luovutetaan kuljetusliikkeelle. Esimerkiksi kuljetuksen viivästyessä, voi kuljetusta tekevä alihankkija vaihtua tai kuljettaja voidaan päättää vasta viime hetkellä. Valvonnan kannalta olisi oleellista, että toimitusketju ja siinä toimivien toimitusluvut on jälkikäteen todennettavissa viranomaisille.

9. Lain voimaantulossa ja siirtymäsäännöksessä turvattava Alkon kuljetukset yritysosoitteisiin

Lain voimaantulossa on huomioitava, että Alkon yritystoimitukset yritysosoitteisiin toteutetaan voimassaolevan lain pykälällä, joka poistetaan nyt kotiinkuljetusesityksestä tarpeettomana. Mikäli laki tulisi voimaan aikaisemmin, kuin uuden lain mukaiset toimitusluvut ja -passit olisivat voimassa, tulisi siirtymäsäännöksessä huomioida, että tätä pykälää ei kumottaisi ennen kuin uusi toimintamalli on mahdollinen, jotta Alkon toimitukset yrityksille ovat mahdollisia.

10. Tarvitaan kattavaa vaikutusten arviota ja seuranta alkoholin politiikasta kokonaisuutena sekä yksittäisistä esityksistä

Hallituksen esitysluonnoksessa arvioidaan, että sillä voi olla vähäinen alkoholihaittoja ja niistä aiheutuvia kustannuksia kasvattava vaikutus. Kuitenkin esityksen vaikutusten arvioinnissa on huomioitava myös hallitusohjelmassa linjatut muut lukuisat alkoholipolitiikan muutokset ja niiden yhteisvaikutus. Yhteisvaikutusten arviointia vaikeuttaa hallitusten esitysten tuominen eduskuntaan yksittäisinä esityksinä.

Eduskunnan vastauksessa hallituksen esitykseen enintään 8 % käymisteitse tuotteiden vapauttamisesta (EV 40/2024vp) eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa alkoholilain muutoksista aiheutuvia vaikutuksia erityisesti perheisiin ja lapsiin sekä alkoholikuolleisuuteen ja ryhtyy tarvittaessa havaittujen ongelmien korjaamiseen sosiaali- ja terveystalouden sekä veropolitiikan keinoin. Alkoholipolitiikkaan kohdistuessa merkittäviä muutoksia tarvittaisiin alkoholin yhteiskunnallisista kustannuksista ja alkoholipoliittisten toimenpiteiden seurauksista kattavaa terveystaloustieteellistä vaikuttavuustutkimusta yhteiskuntapoliittisen tutkimuksen rinnalle. Jotta vaikutuksia alkoholilain muutoskohdissa voidaan arvioida, tulisi työ käynnistää välittömästi ja siihen tulisi kohdentaa erillinen rahoitus. Hallitusohjelmassa mainittuun puoliväliriiheen tehtävään viinien vapauttamiseen liittyvään selvitykseen, johon myös hallituksen esitysluonnoksessa viitataan, ei esimerkiksi 8 % käymisteitse vapauttamisen tai alkoholin kotiinkuljetuksen vaikutukset vielä ole riittävästi arvioitavissa. Lyhyemmän aikavälin arvioiden lisäksi kaivattaisiin pitkän aikavälin vaikutuksista esimerkiksi alkoholipolitiikan vaikutuksista työurien pituuteen.

Myös viranomaisille tulee taata riittävät resurssit vaikutusten arvioimiseen niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä.

PYKÄLÄKOHTAISET HUOMIOT

3 § 11-kohta Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

— — — — —

11) alkoholijuoman vähittäismyynnillä maksun vastaanottamista alkoholijuomasta ja alkoholijuoman luovuttamista vähittäismyyntipaikassa ostajalle, alkoholijuoman toimitusluvanhaltijalle tai hänen henkilökunnalleen siten, että alkoholijuoma nautitaan muualla kuin myyjän hallitsemisissa tiloissa tai myyjän järjestämässä valvonnassa;

Vähittäismyynnin määritelmässä alkoholijuoman luovutus on sidottu vähittäismyyntipaikkaan. Alkoholiyhtiön verkkokauppa, (jolla on oma vähittäismyyntilupa), toimii kuitenkin erillisestä varastosta, jossa fyysinen luovutus toimitusluvanhaltijalle tai hänen henkilökunnalleen tapahtuu. Määritelmä rajaa logistiikkaa tarpeettomasti, mikä ei liene lainsäätäjän tarkoitus. Selvyden vuoksi olisi hyvä, että tässä sekä muissa pykälissä, missä toimi on sidottu vähittäismyyntipaikkaan, tulisi todeta erikseen myös alkoholiyhtiö (esim. 3§, 17a§, 35§ 1 mom., 35a§ 1 mom.)

Määritelmään esitetään teknistä muutosta lisäämällä maksun vastaanottaminen osaksi määritelmää. Perusteluissa on tarkemmin kerrottu mitä maksun vastaanottamisella tarkoitetaan, mutta tämän jää itse pykälässä hyvin tulkinnanvaraiseksi. Miten tulkittaisiin esim. alustapalveluiden, jotka toimivat omalla, varsinaisesta myyjästä erillisellä toiminimellä, vastaanottamat maksut ja tilaukset? Onko tämä vähittäismyyntiluvanhaltijan vai alustapalvelun myyntiä?

17 a § Alkoholijuomien toimituslupa ja sen myöntämisen edellytykset

Alkoholijuoman toimituslupa koskee kotimaisesta vähittäismyyntipaikasta tai alkoholiyhtiöstä myydyn alkoholijuoman kuljetusta ostajalle tai muulle vastaanottajalle. Lupa myönnetään, jos:

- 1) hakija on laatinut 56 §:ssä tarkoitetun omavalvontasuunnitelman; ja
- 2) hakija on laatinut selvityksen siitä, että hakijan henkilökuntaan kuuluvilla alko- holijuoman toimittajilla on 57 §:n 3 momentissa tarkoitettu toimituspassi.

Alko pitää hyvänä, että toimituspassi edellytetään kaikilta, jotka luovuttavat tilatut juomat vastaanottajalle.

Kaikilta logistiikkaketjun yrityksiltä tai elinkeinoharjoittajilta tulisi edellyttää toimituslupaa.

Pykälä ja sen perustelut jättävät epäselväksi, mitä tarkoitetaan toimitusluvan haltijan henkilökunnalla. Tämän osalta Alko esittää asian selkeyttämistä. Esim. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden helmikuussa 2024 antaman päätöksen (337/2024) mukaan ruokalähettyhtiön alustalla toimivat lähetit ovat työntekijöiden sijaan itsenäisiä yrittäjiä. Näin ollen kunkin ruokalähetin tulisi hakea omaa toimituslupaa sekä suorittaa toimituspassi. Tässä toimintamallissa, jossa mm. 71 §:n ja 72 §:n mukaiset sanktioinnit ja toimitusluvan peruutukset kohdistuisivat vain lähetteihin, epäselväksi jäisi itse alustapalvelun vastuu. Epäselvä kirjaus laissa asettaisi erilaiset kuljetusyhtiöt eriarvoiseen asemaan ja voi vaikeuttaa viranomaisten valvontaa alkoholin kotiinkuljetukselle tilanteessa, jossa kuljetuksesta vastaa alihankkija.

28 § 3. mom.

Alkoholiyhtiölle saadaan myöntää alkoholijuomien tukkumyyntilupa. Alkoholiyhtiö saa toimittaa alkoholijuomia luvanhaltijoille ja muille elinkeinoharjoittajille lähettämällä ne ostajalle.

Momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Perusteluissa todetaan, että alkoholiyhtiölle voidaan joka tapauksessa myöntää muitakin alkoholilain mukaisia lupia, mikäli lain edellytykset täyttyvät. Näin ollen erillistä säännöstä alkoholiyhtiön luvista ei tarvittaisi jatkossa.

Mikäli alkoholiyhtiön erillisistä luvista ei ole välttämätöntä lausua, on hyvä huomioida, että vähittäismyyntiluvasta on erillinen kirjaus 26 §:ssä. Alkolla on tällä hetkellä voimassa oleva anniskelulupa ilman toimipaikkaa sekä tukkumyyntilupa, jonka kautta mm. yhtiön maahantuontipalvelu toimii.

Alkon yritystoimitukset yritysosoitteisiin toimivat voimassa olevan pykälän perusteella. Mikäli laki tulisi voimaan aikaisemmin kuin uuden lain mukaiset toimitusluvut ja -passit olisivat voimassa, tulisi siirtymäsäännöksessä huomioida, että tätä pykälää ei kumottaisi ennen kuin uusi toimintamalli on mahdollinen.

35 § 1 mom. Alkoholijuomien vähittäismyyntipaikka

...alkoholijuomien vähittäismyyntiä saa harjoittaa vain luovuttamalla niitä asiakkaalle tai alkoholijuoman toimittajalle hyväksytyssä vähittäismyyntipaikassa. Vähittäismyyntiluvanhaltijan tai tämän henkilökunnan tulee alkoholijuoman kuljetukseen luovutuksen yhteydessä tarkastaa alkoholijuoman toimituksen suorittavan toimitusluvanhaltijan nimi sekä lupanumero ja ilmoitettava nämä ostajalle.

Selvyyden vuoksi pykälään olisi hyvä lisätä maininta alkoholijuoman luovuttamisesta vähittäismyyntipaikassa tai alkoholiyhtiöstä. Perusteluissa on todettu kuitenkin, että ”alkoholijuomien toimituslupa koskee vähittäismyyntipaikasta tai alkoholiyhtiöstä myydyn alkoholijuoman kuljetusta”.

Vaativuudesta ilmoittaa toimitusluvanhaltijan tiedot ostajalle kuljetukseen luovutuksen yhteydessä on käytännössä vaikea toteuttaa koko Suomen kattavissa logistiikkaketjuissa. Toimitusketjussa voi olla useita eri alihankkijoita, joita ei välttämättä luovutushetkessä vielä tiedetä. Alko katsoo, että valvonnan kannalta olisi oleellisinta ja riittävää, että toimitusketju ja siinä toimivien toimitusluvut on jälkikäteen todennettavissa viranomaisille.

3 mom. Vähittäismyyntiluvanhaltijan ja alkoholiyhtiön on varmistettava verkko-oston yhteydessä vahvalla sähköisellä tunnistamisella, että ostaja ei ole alle 18-vuotias eikä väkevien alkoholijuomien verkko-oston yhteydessä alle 20-vuotias.

län tarkastaminen on osa vastuullista alkoholinmyyntiä. Alko toivoo kuitenkin, että riittävää olisi, että ikä on tarkastettu kertaalleen vahvan tunnistautumisen kautta henkilön tehdessä ensimmäistä tilausta ja ollessa kirjautuneena myyjän verkkokauppaan. Tämän jälkeen tilaukset voisi kirjautuneena tehdä ilman erillistä iän tarkistamista vahvalla tunnistautumisella, sillä tunnistautumiseen riittäisi tilinkäyttöoikeus. Ilman tilinkäyttöoikeutta asioivan asiakkaan ikä tarkistettaisiin aina vahvalla tunnistautumisella jokaisen tilauksen yhteydessä. Maksu tulisi kuitenkin suorittaa aina vahvan tunnistautumisen kautta.

35 a § Alkoholijuomien toimitus

1 mom. Alkoholijuomien toimitus toimitusluvalla on sallittua vain, jos käymisteitse valmistettu enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävä ja muulla tavoin valmistettu enintään 5,5 tilavuusprosenttia sisältävä alkoholijuoma on ostettu ja noudettu kotimaisesta vähittäismyynnistä.

Selvyyden vuoksi 1. momentin ensimmäiseen lauseeseen olisi hyvä lisätä täsmennys, että se koskee myös alkoholijuoman ostamista tai noutamista alkoholiyhtiöstä. Alko on hakenut vähittäismyyntiluvat myös näiden tuotteiden osalta, mutta tuotteiden toimitukseen noutaminen tapahtuu verkkokaupan varastosta, ei kuluttajille avoimesta vähittäismyyntipaikasta.

Perusteluissa on todettu, että enemmän kuin 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien ja enemmän kuin 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien muulla tavalla valmistettujen alkoholijuomien osalta olisi perusteltua säätää, että toimitettavat väkevämmät alkoholijuomat tulisi hankkia alkoholiyhtiöstä, jotta voitaisiin turvata alkoholiyhtiön kansanterveydellinen asema.

Alko katsoo perustelluksi rajauksen, että ns. tilaviinit ja käsityöläisolut, joilla alkoholilain mukaan on mahdollisuus saada vähittäismyyntioikeus yhden vähittäismyyntipaikan sisätiloihin, joka sijaitsee valmistuspaikan välittömässä läheisyydessä, on rajattu lakiesityksen ulkopuolelle. Tilaviinien myyntioikeus on perusteltu ns. Visnapuu (KKO R2017/507) tapauksessa nimenomaan alueellisesti rajattuna ja suhteellisen pienimuotoisena toimintana. Avaamalla kotiinkuljetusoikeuden myös tälle poikkeukselle, otetaan samalla kantaa myös EU-oikeuden kannalta rajat ylittävään etämyyntiin, mikä tässä lakiesityksessä oli tarkoituksella rajattu pois. Käsityöläisolutien ja tilaviinien hyväksyttävyyden osalta EU tuomioistuin katsoi erityisen merkityksen olevan sillä, että myyntioikeus on sidottu juomien valmistuspaikkaan ja että myyntilupa liittyy varsinkin tilaviinien osalta mahdollisuuteen houkutellessa matkailijoita ja myydä tuotteita tilalla vierailuille asiakkaille. Tämä sama kannanotto on Ruotsin valtion parhaillaan notifioitavana olevassa tilaviiniesityksessä (2024/0388/SE). Ruotsin esityksessä myyntioikeus on vain tilalta, kotiinkuljetus ei ole mahdollista, ja myyntioikeus edellyttää maksullista vierailukierrosta tilalla.

2. mom. Alkoholijuomien luovuttamisen yhteydessä tulee tarvittaessa todennettavasti tarkastaa vastaanottajan ikä 40 §:n 1 momentissa tarkoitettusta asiakirjasta. Alkoholijuomia ei saa luovuttaa, jos vastaanottaja kieltäytyy todistamasta ikäänsä. Alkoholijuomien luovuttamisen yhteydessä tulee tarkastaa, ettei luovuttamiselle ole 37 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyjä esteitä.

Momentti edellyttää luovutustilanteessa iän tarkastamista ”tarvittaessa”, mutta kaikkien 37 §:ssä mainittujen toimituskieltojen, joihin myös ikärajat kuuluvat, tarkastamista aina (”tulee tarkastaa”). Tässä vaikuttaisi olevan ristiriita.

Perusteluissa todetaan, että alkoholijuoman ”luovutus tapahtuisi aina suoraan kuljettajalta vastaanottajalle henkilökohtaisesti”. Tätä vaatimusta ei kuitenkaan selkeästi todeta itse pykälässä. Lisäksi, jos iän tarkastaminen tehtäisiin vain tarvittaessa, ei myöskään jälkikäteen todennettavaa valvontaa kaikkien luovutusten osalta voitaisi toteuttaa.

Alko esittää, että ikä tulisi tarkistaa aina alkoholikuljetuksia luovutettaessa ja luovutus henkilökohtaisesti todetaan myös pykälätasolla.

4. mom. Toimitusluvanhaltija ei saa kohdistaa alkoholijuomaa toimittavaan taloudellisia tai työnjohdollisia seuraamuksia, jos tämä kieltäytyy 2 momentin tai 37 §:n mukaisesti luovuttamasta alkoholijuomaa.

Ruokalähettiläpalveluiden osalta, jotka perustuvat alustapalveluun, on hyvä huomioida, että toimituslupa ja -passi saattavat olla yksittäisellä lähetillä, mutta lähetin ansiot ovat riippuvaisia alustapalvelusta, jota tämän lain mukaiset sanktiot eivät koskisi. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksellä (337/2024) on todettu lähettien olevan itsenäisiä yrittäjiä, joten toimituslupa ja -passi myönnettäneen yksityisille läheteille, ei alustapalvelulle.

On hyvä huomata, että ansaintamahdollisuuksiin vaikuttaa myös kielteinen asiakaspalaute, mikä voi nostaa kynnystä olla luovuttamatta alkoholia.

37 § Vähittäismyynti, toimitus- ja anniskelukiellot

4.-5. mom. Alkoholijuomaa ei myöskään saa toimittaa varhaiskasvatuksen järjestämispaikkaan, esi- tai perusopetuksen järjestämispaikkaan tai lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämispaikkaan aikana, jolloin ne ovat lasten ja nuorten käytössä.

Yksityiset yhteisöt, säätiöt, yksityiset elinkeinonharjoittajat, uskonnolliset yhdyskunnat ja julkisoikeudelliset laitokset voivat kieltää alkoholijuomien toimituksen hallinnoimaansa tilaan tai hallinnassaan olevalle alueelle.

Mahdollisesti määräaikaiset ja vaihtuvat toimituskieltopaikat voivat olla toimittajan kannalta haasteellisia selvittää ja hallita.

39 § Yleinen valvonta

1. ja 3. mom. Vähittäismyynti- ja anniskeluluvanhaltijan sekä hänen henkilökuntansa tulee valvoa 35– 38 §:ssä säädettyjen kieltojen ja veloitteiden noudattamista ja vastata järjestyksenpidosta vähittäismyynti- ja anniskelupaikassa.

Alkoholijuoman toimitusluvan haltijan ja hänen henkilökuntansa tulee valvoa 35 a, 37 ja 38 §:ssä säädettyjen kieltojen ja velvoitteiden noudattamista.

Pykälä edellyttää myös vähittäismyyjää selvittämään mahdolliset määräaikaiset ja vaihtuvat toimituskieltopaikat, mikä käytännössä voi olla mahdotonta.

40 § Iän todistaminen

Alkoholijuomien ostaja ja anniskelualueella oleskeleva on velvollinen vaadittaessa todistamaan ikänsä alkoholijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua valvovalle henkilökunnalle ja tämän lain noudattamisen valvontaa suorittavalle viranhaltijalle viranomaisen myöntämällä kuvallisella henkilökortilla, ajokortilla tai passilla.

Perusteluissa todetaan, että momentissa lueteltaisiin tyhjentävästi asiakirjat, joiden avulla alkoholijuomien ostaja ja anniskelualueella oleskeleva voisivat todistaa ikänsä. Muutoksella on ollut tarkoitus selkeyttää nykytilaa. Selkeyden vuoksi pykälässä olisi hyvä todeta, pitääkö asiakirjan olla voimassa samoin se, että asiakirjan tulee olla ymmärrettävä.

51 § Hinnoittelu ja hinnan ilmoittaminen

Kahden tai useamman alkoholijuomapakkauksen tai -annoksen tarjoaminen alennettuun yhteishintaan vähittäismyynnissä, alkoholijuoman toimituksessa ja anniskelussa on kielletty.

Kuljetusmaksun ollessa vakio, nousee yhteishinta yhdelle toimitetulle alkoholijuomalle toimituksessa korkeammaksi kuin useamman tuotteen tilatessa. Esim. Tilaus 1: 1 pullo: 1 € , toimitusmaksu 10 € --> yhden pullon hinta toimitusmaksuineen 11 €, Tilaus 2: 24 pulloa 24 €, toimitusmaksu 10 € --> yhden pullon hinta toimitusmaksuineen 1,42 €. Tämä ei lienee pykälän tarkoitus eli selvyyden vuoksi tämä olisi hyvä täsmentää.

On kuitenkin tärkeää, että laissa kielletään selvästi alkoholiannosten tai pakkausten alennukset määrän kasvaessa, esimerkiksi 12 pulloa olutta 6 pullon hinnalla.

71 § Seuraamusmaksu

Lupaviranomainen voi määrätä luvan haltijan maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 20 000 euron seuraamusmaksun, jos:

— — — — —

7) alkoholijuomien toimituksessa on rikottu 5 luvussa tai 57 §:ssä luvanhaltijalle säädettyjä velvollisuuksia taikka 17 a §:n nojalla asetettuja ehtoja tai rajoituksia.

Perustelussa todetaan, että toimitusluvanhaltija voisi saada seuraamusmaksun, mikäli tämä rikkoisi laissa säädettyjä velvollisuuksiansa, lupaehtojansa tai luvanhaltijan henkilökunnan osaamiseen liittyviä säännöksiä. Tämä ei ota kantaa esim. ruokalahettipalveluihin, joissa toimituslupa olisi todennäköisesti yksittäisellä, itsenäisellä kuskilla, mutta alustapalvelu välttyisi kaikelta sanktioinnilta, vaikka toiminta kuluttajalle näyttäytyisi sen kautta.

Rikoslaki 50a luku

1 § Alkoholirikos

Joka alkoholilain tai sen nojalla annetun säännöksen vastaisesti

3) myy, välittää tai muutoin toiselle luovuttaa alkoholijuomaa tai väkiviinaa,

on tuomittava alkoholirikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Edellä 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetun rikoksen yritys on rangaistava.

Rikoslain 50a luvun 1 § määrittää alkoholilain vastaisesta myymisestä (esim. alaikäiselle myymisestä) henkilökohtaisen rikosvastuun myyjälle. Tämä sama vastuu pitäisi ulottaa myös toimituksissa luovuttajalle. (HE 84/2008 s. 36 Hallinnolliset seuraamukset on myös mahdollista kohdistaa vain luvan haltijaan, vaikka vähittäismyyntikieltojen valvomisesta vastaa myyntitilanteessa kukin myyjä itsenäisesti. Myyjä voi luvan haltijan ohella tai haltijan tietämättä syyllistyä alkoholilain vastaiseen myyntiin. Näistä syistä on perusteltua, että vähittäismyyntikieltojen rikkomisen voi tulla rangaistavaksi alkoholirikoksena.)

**ALKOHOLIN AIHEUTTAMAT HAITAT YKSILÖLLE, MUILLE IHMISILLE JA YHTEISKUNNALLE
EDELLYTTÄVÄT TARKKARAJAISTA LAINSÄÄDÄNTÖÄ, JOTTA ALKOHOLIN KOTIINKULJETUKSEN
KIELTEISIÄ VAIKUTUKSIA VOIDAAN ENNALTAEHKÄISTÄ**

Alkoholilain tarkoituksena on vähentää alkoholin kulutusta rajoittamalla ja valvomalla siihen liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Alko pitää välttämättömänä, että alkoholin kotiinkuljetusta säädellään laissa riittävän yksityiskohtaisesti, jotta voidaan varmistua myynninvalvonnan mahdollisimman tehokkaasta toteutumisesta, viranomaisten valvonnasta, kotiinkuljetusta tekevien toimijoiden omavalvonnasta sekä ehkäistä alkoholin kokonaiskulutuksen ja alkoholihaittojen kasvua. THL ja Valvira ovat arvioineet alkoholijuomien verkkokaupan ja kotiinkuljetuksen luovan uudenlaisia haasteita alkoholin vähittäismyyntin valvonnalle ja vastuullisuusperiaatteiden noudattamiselle,

minkä vuoksi valittavalla sääntelymallilla on merkittävä vaikutus siihen, kuinka hyvin haittoja ja lieveilmiöitä voidaan hallita.

Alkoholi ei ole tavanomainen hyödyke eikä sen kotiinkuljetus ole suoraan verrattavissa normaaliin alkoholin myyntiin kivijalkakaupasta tai muiden verkkokauppaostosten kotiinkuljetuksiin. Alkoholilain muutoksissa tulee arvioida kattavasti vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin, työelämään, kansantalouteen sekä elinkeinopoliittikkaan. Alkoholi aiheuttaa tutkitusti haittoja ja kustannuksia yhteiskunnalle. Siksi alkoholihaittojen ennaltaehkäisy on myös kansantaloudesta ja suomalaisten hyvinvoinnista huolehtimista.

Alkoholin aiheuttamien välittömien kustannusten suuruudeksi yhteiskunnalle on arvioitu noin 1,4–1,6 miljardia euroa vuodessa. Välittömät kustannukset sisältävät muun muassa terveydenhuollon, sosiaalihuollon ja järjestyksenpidon kustannuksia. Alkoholin välillisten eli epäsuorien kustannusten suuruudeksi on arvioitu vähintään noin 1 miljardi. (1) Välilliset kustannukset kattavat kuolemista ja työkyvyttömyydestä syntyviä tuotantopanomenetyksiä sekä sairauspoissaolojen aiheuttamia menetyksiä. Alkoholikuolleisuudessa on isoja alueellisia eroja ja alkoholi on useimmilla hyvinvointialueilla suurin syy menetettyihin elinvuosiin (2).

Alkoholin aiheuttamia kielteisiä inhimillisiä seurauksia ja sosiaalisia vaikutuksia ei myöskään ole mahdollista mitata ainoastaan taloudellisin mittarein. Vaikka 15–16-vuotiaiden alkoholinkäyttö on viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana vähentynyt ja kokonaan raittiiden nuorten osuus lisääntynyt, on alkoholi edelleen nuorten yleisin käyttämä päihde. Humalajuomisen määrä ei enää nuorten kesken vähenny. (6) Suomessa on noin 89 000 lasta, jonka vanhemmista vähintään toisella on ollut vakava, hoitoa vaatinut päihdeongelma ennen lapsen täysi-ikäisyyttä. Suurimmalla osalla vanhemmista taustalla on alkoholiongelma. (3) Vanhemman alkoholin väärinkäyttö ja siihen liittyvä väkivaltaisuus ovat yleisimmät syyt lapsen huostaanotolle Suomessa. Noin joka neljäs suomalainen on kokenut lapsuudessaan haittoja läheisen aikuisen alkoholinkäytöstä. Alkoholi on myös merkittävä lähisuhdeväkivallan taustatekijä.

OECD:n vuonna 2021 tekemien laskelmien mukaan Suomen olisi mahdollisuus lisätä bruttokansantuotetta jopa 6 miljardia euroa (2,3 % BKT:stä), jos alkoholin kulutusta saataisiin miehillä vähennettyä 3,65 päivittäisestä alkoholiannoksesta 1,5 annokseen ja vastaavasti naisille 1,1 annoksesta 1 annokseen (4). Alkoholin kielteinen ns. kaksoisvaikutus kuvaa vallitsevaa tilannetta, jossa alkoholinkäyttö lisää julkisen sektorin kustannuksia mutta samalla vähentää kustannusten maksajia. Työelämä- ja kilpailukykyvaikutuksia arviotaessa tulee ottaa huomioon, että alkoholin kustannusten arvioidaan maksavan työnantajille noin 500 miljoonaa euroa vuodessa (1). Työvuosissa menetettiin noin 17 000 vuonna 2018 (5). Toisin kuin yleisesti luullaan, merkittävä osa alkoholin riskikäyttäjistä on mukana työelämässä.

THL:n Alkoholipoliittisissa mielipiteissä (2024) kysyttiin luottavatko vastaajat siihen, että ikärajoja ja päihtyneille myynnin kieltoa voidaan tehokkaasti valvoa, jos alkoholijuomien kotiinkuljetus sallitaan, esimerkiksi ruokalähettiläpalvelujen toimesta. Vastaajista 45 prosenttia ei luottanut tähän lainkaan ja 30 prosenttia luotti melko vähän. Myös tästä syystä sääntelyä ja valvontaa alkoholin kotiinkuljetukselle tarvitaan.

KANSAINVÄLISEN ALKOHOLITUTKIMUKSEN JA KÄYTTÖNNÖN KOKEMUKSEN PERUSTEELLA ALKOHOLIN KOTIINKULJETUKSESSA TARIVTAAN TARKKARAJAISTA KANSALLISTA SÄÄNTELYÄ

Kansainvälisesti tarkasteltuna alkoholin verkkokauppa ja kotiinkuljetus ovat merkittävimpiä alkoholin saatavuuden muutoksia 2000-luvulla (9). Kansainvälisen tutkimuksen perusteella alkoholin kotiinkuljetus vaikuttaa saatavuuteen kahdella tapaa. Ensinnäkin se lisää asiakkaan helposti saatavilla olevien alkoholin myyjien määrää useilla erilaisilla dynamiikoilla: verkkokauppa ja kotiinkuljetus tuovat markkinalle uusia toimijoita, samalla kun ne tuovat vanhoille toimijoille uusia tapoja muokata liiketoimintaansa (10). Toiseksi verkkokauppa ja kotiinkuljetus alentavat alkoholin hankkimisen kokonaiskustannuksia, kun alkoholin hankkimiseen käytetyn ajan tai matkan kuluttaja voi halutessaan ulkoistaa toisaalle. Kaikkinensa kansainvälinen tutkimusnäyttö alkoholin verkkokaupasta ja kotiinkuljetuksesta on vielä puutteellista, mutta vertaisarvioitua tutkimustietoa on saatavilla erityisesti Australiasta, Uudesta-Seelannista ja Yhdysvalloista. Eräässä tutkimuskatsauksessa tarkasteltiin kuutta englanninkielistä OECD-maata ja vertailtiin niiden 77 hallintoalueen alkoholilainsäädäntöä (11). Analysoiduista 77 hallintoalueesta 72 salli alkoholin verkkomyynnin ja kotiinkuljetuksen. Hallintoalueista vain seitsemän edellytti ikärajan tarkastamista verkko-ostamisen yhteydessä, mutta 71 hallintoaluetta edellytti ikärajatarkastusta alkoholitoimituksen yhteydessä. Suurimmassa osassa hallintoalueita myyntiä koskevat rajoitukset eivät olleet samat verkossa kuin kivijalassa. Siten lainsäädännöissä oli selkeitä puutteita vastuullisen myynninvalvonnan osalta: esimerkiksi Etelä-Australiassa, Tasmaniassa ja Uudessa Etelä-Walesissa (NSW) ostaja voi ohjeistaa lähettiä jättämään alkoholitoimituksen ovelle, eikä näillä hallintoalueilla vaadittu ikärajatarkastusta verkko-ostamisenkaan yhteydessä (paitsi NSW:ssa saman päivän aikana tapahtuvien lähetysten yhteydessä).

Alkoholin kotiinkuljetuksen vaikutuksesta alkoholihaittoihin tiedetään vielä vähän. Tutkimuskirjallisuuden perusteella vaikuttaa siltä, että paljon juovat henkilöt tilaavat alkoholia muita useammin kotiin (10). Samaten nämä henkilöt ovat muita alttiimpia jatkamaan juomiskertojaan pikatoimitusten avulla (10). Juomiskerran jatkaminen edellyttää monissa tapauksissa alkoholitoimituksen vastaanottamista päihtyneenä, mikä asettaa haasteita pikatoimitusten myynninvalvonnalle. Australialaistutkimuksen (10) kirjoittajien mukaan myynninvalvonta on ensisijainen keino estää alkoholitilausten luovuttaminen päihtyneille asiakkaille, mutta yksittäisen kuljettajan kykenemättömyys varmistua päihtymyksestä ja turvattomuuden tunne tilanteessa voivat vaikeuttaa myynninvalvontaa ja myynnistä kieltäytymistä. Kirjoittajat painottavat, että pelkkien myynninvalvonnan koulutusten sijaan tarvittaisiin hallintoalueen tasoista regulaatiota, joka säätelisi esimerkiksi toimitusaikoja ja pikatoimituksia Australiassa myynninvalvonnan kipukohtiin liittyvä mediassa käsitelty ennakkotapaus, jossa Jimmy Brings -alkoholipikalähettiyritys oli tutkinnan kohteena asiakkaansa kuoleman vuoksi. Mies tilasi viiniä ja väkeviä melkein päivittäin viimeisten elinviikkojensa aikana (16). Uuden Etelä-Walesin kuolinsyöntutkijat pitivät alkoholin pikatoimituksia osallisina miehen kuolemaan ja myöhemmin osavaltio on muuttanut lakejaan alkoholitoimituksia koskien (9).

Kolmannen osapuolen alkoholitoimitukset ovat saaneet kritiikkiä puutteellisesta myynninvalvonnasta Australian ohella muuallakin. Keväällä 2020 Kalifornian alkoholiviranomainen (California Department of Alcoholic Beverage Control) suoritti lukuisia testiostoja useiden kolmannen osapuolen toimijoiden kautta: lähettipalvelut epäonnistuivat ikärajavalvonnassa 80 prosentissa ostoista (12). Keväällä 2022 Isossa-Britanniassa tutkittiin alkoholin pikatoimituksia. Alle kahden tunnin toimitusten yhteydessä ikärajavalvonta epäonnistui 72 prosenttia tapauksista (13). Marraskuussa 2022 lähettipalvelut jäivät Bostonissa kiinni siitä, että ne olivat toimittaneet alkoholia alaikäisille, jotka hyödynsivät epäkelvoja henkilöllisyystodistuksia (14). Toukokuussa 2023 ruokalähettipalvelu GoPuff menetti alkoholitoimilupansa Massachusettsin osavaltiossa, koska se toistuvasti epäonnistui myynninvalvonnassaan eikä korjannut toimintaansa huomautuksista huolimatta (15).

Viitteet

- 1) Luotonen, N. (2023). Numerot puhuvat 2. Alkoholin haitat suomalaisilla työpaikoilla: Kuinka paljon ne maksavat, miten ne ilmenevät ja miten niitä voi vähentää? Alko, Ehyt ry & Työturvallisuuskeskus [raportti] <https://ttk.fi/julkaisu/numerot-puhuvat-2-alkoholin-haitat-suomalaisilla-tyopaikoilla/>
- 2) FCG: Suomen vältettävissä olevat ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet 2023
- 3) Raitasalo, K. (2024). Miten yleisiä perheiden päihdeongelmat ovat? THL, Tutkimuksesta tiiviisti 23/2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-313-3>
- 4) OECD (2021), Preventing Harmful Alcohol Use, OECD Health Policy Studies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/6e4b4ffb-en>.
- 5) Stockwell, T., Sherk, A., Sorge, J., Norström, T., Angus, C., Chikritzhs, T., Churchill, S., Holmes, J., Meier, P., Naimi, T., Ramstedt, M. & Simpura, J. (2019). Finnish alcohol policy at the crossroads: The health, safety and economic consequences of alternative systems to manage the retail sale of alcohol. A report prepared for the Finnish alcohol monopoly, Alko. Canadian Institute for Substance Use Research, University of Victoria, BC, Canada. <https://www.uvic.ca/research/centres/cisur/assets/docs/report-alko.pdf>
- 6) Raitasalo, K. (2024). Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – ESPAD 2024: Suomalaisnuorten alkoholinkäyttö vähenee edelleen, vapen ja nikotiinipussien käyttö on yleistä. THL, Tilastoraportti: 42/2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024080663907>
- 7) Colbert, S., Wilkinson, C., Thornton, L., Feng, X., Campaign, A., & Richmond, R. (2023). Cross-sectional survey of a convenience sample of Australians who use alcohol home delivery services. *Drug and Alcohol Review*, 42(5), 986–995. <https://doi.org/10.1111/dar.13627>
- 8) Lemp, J. M., Kilian, C., & Probst, C. (2024). Here to stay? Policy changes in alcohol home delivery and “to-go” sales during and after COVID-19 in the United States. *Drug and Alcohol Review*, 43(2), 434–439. <https://doi.org/10.1111/dar.13789>
- 9) Coomber, K., Baldwin, R., Wilson, C., Taylor, N., Callinan, S., Wilkinson, C., Toumbourou, J.W. & Miller, P.G. (2022). Western Australia alcohol home delivery project: Test purchasing final report. Deakin University, Geelong, Australia. Prepared for Cancer Council Western Australia. https://cancerwa.asn.au/wp-content/uploads/2023/03/Deakin-University_WA-alcohol-home-delivery-project_Test-purchasing_final-report.pdf
- 10) Coomber, K., Baldwin, R., Taylor, N., Callinan, S., Wilkinson, C., Toumbourou, J. W., Chikritzhs, T., & Miller, P. G. (2024). Characteristics of high- and low-risk drinkers who use online alcohol home delivery in Western Australia. *Drug and Alcohol Review*, 43(2), 407–415. <https://doi.org/10.1111/dar.13783>
- 11) Colbert, S., Wilkinson, C., Thornton, L., Feng, X., & Richmond, R. (2021). Online alcohol sales and home delivery: An international policy review and systematic literature review. *Health Policy*, 125(9), 1222–1237. <https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2021.07.005>

- 12) Robicelli, A. (2020). Minors are using delivery apps to order booze because why wouldn't they [verkkouutinen]. The Takeout. <https://www.thetakeout.com/third-party-delivery-apps-are-selling-alcohol-to-minors-1843445010/>
- 13) Arthur, R. (2022). 'Major weaknesses' in online alcohol sales age-verification controls [verkkouutinen] <https://www.beveragedaily.com/Article/2022/04/12/Major-weaknesses-in-online-alcohol-sales-age-verification-controls>
- 14) Moller, L. (2022). State investigators say food delivery apps brought alcohol to underage students [verkkouutinen] <https://www.cbsnews.com/boston/news/abcc-investigators-door-dash-ubereats-alcohol-underage-students/>
- 15) Mutasa, T. (2023). Delivery service GoPuff loses license for selling alcohol to minors around Boston College [verkkouutinen] <https://www.cbsnews.com/boston/news/delivery-service-gopuff-loses-license-for-selling-alcohol-to-minors-around-boston-college/>
- 16) Day, O., Pickering, M., & Chain, B. (2021). Inside the sad final weeks of a lonely man, 49, who drank himself to death with \$24,000 worth of booze over 300 orders delivered to his Bondi flat by Jimmy Brings [verkkouutinen] <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10133565/Inside-final-weeks-man-drank-death-daily-deliveries-Jimmy-Brings.html>
- 17) Mäkelä, P., & Warpenius, K. (2024). Alkoholijuomien kotiinkuljetus – tietopohjaa sääntelystä ja vaikutuksista. THL, Tutkimuksesta tiiviisti 11/2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-274-7>
- 18) Ks. mm. asia C-198/01, Consorzio Industrie Fiammiferi (CIF) v. Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato 9.9.2003 EU:C:2003:430, kohta 48–49.

Niinikoski Iiris
Alko Oy